

JAARRAPPORT 2017
SPF Beheer bv

**ANGELA VAN MEIJL,
SENIOR PENSIOENJURIST**

Een van de leukste projecten waar ik de afgelopen periode mijn tanden in heb gezet is het vereenvoudigen van het pensioenreglement. Dat zorgt uiteindelijk voor betere processen en communicatie en bespaart bovendien kosten. Het gaat enerzijds om vorm en presenteren, maar we kijken anderzijds ook echt of we inhoudelijk zaken kunnen vereenvoudigen. Het vraagt om een brede samenwerking en veel schakelen tussen pensioenfondsbestuur en uitvoeringsorganisatie, en zelfs op punten met cao-partijen. Dat is soms taai en gaat niet zo snel, maar het is wel heel leuk en uitdagend om te doen.

Inhoudsopgave

Profiel	5
Kerncijfers	7
Verslag van de Directie	8
Bericht van de Raad van Commissarissen	19
Jaarrekening	24
<i>Balans per 31 december</i>	<i>25</i>
<i>Winst- en verliesrekening</i>	<i>26</i>
<i>Kasstroomoverzicht</i>	<i>27</i>
<i>Algemene toelichting op de jaarrekening 2017</i>	<i>28</i>
<i>Toelichting op de balans</i>	<i>33</i>
<i>Toelichting op de winst- en verliesrekening over 2017</i>	<i>41</i>
Overige gegevens	46
<i>Statutaire bepaling ten aanzien van de bestemming van het resultaat</i>	<i>46</i>
<i>Controleverklaring van de onafhankelijke accountant</i>	<i>46</i>

4

**GERT VAN BEEK,
FUNCTIONEEL BEHEERDER**

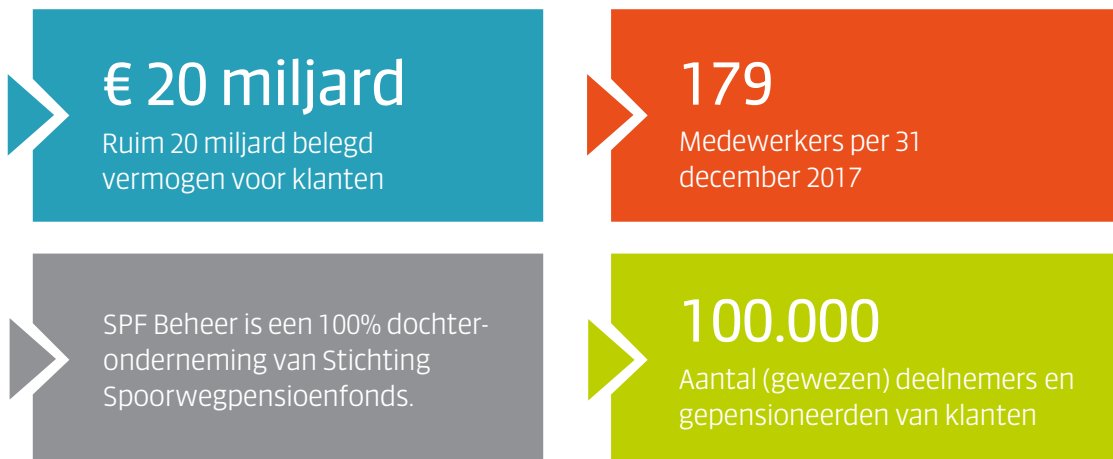
Ik werk nu zo'n 30 jaar in de pensioenwereld bij verschillende werkgevers, maar ik heb nog nooit zoveel zien veranderen als in de laatste twee jaar. De organisatie is sterk in beweging en heeft een enorme slag gemaakt om aan te sluiten bij de ontwikkelingen in de pensioenwereld. Het speelt zich af op verschillende fronten, maar in mijn vakgebied denk ik onder meer aan cloud-oplossingen en het feit dat tegenwoordig 'alles met alles moet kunnen praten'.

Profiel

SPF Beheer B.V. (hierna SPF Beheer) verzorgt de bestuursondersteuning, pensioenadministratie en het vermogensbeheer voor een selecte groep klanten. Met een beheerd vermogen van ruim € 20 miljard zijn wij een middelgrote speler in de wereld van pensioenen en vermogensbeheer. De organisatie heeft per ultimo 2017 179 medewerkers (170 fte). Onze mensen verstaan hun vak, zijn gedreven, collegiaal en klantgericht.

Het is de ambitie van SPF Beheer om klanten op het hoogste kwaliteitsniveau te bedienen. Dat kunnen wij waarmaken doordat wij uitstekende professionals in dienst hebben en veel investeren in kennis, systemen en processen. Maar vooral omdat wij de wereld van onze klanten door en door kennen. Wij kiezen ervoor een overzichtelijke groep klanten intensief te bedienen. Wij merken dat onze klanten deze focus waarderen. Onze kernwaarden zijn betrouwbaar, partnership en verandervermogen.

Kenmerken

SPF Beheer werkt voor de volgende opdrachtgevers:

- ▶ Stichting Spoorwegpensioenfonds
- ▶ Stichting Pensioenfonds Openbaar Vervoer
- ▶ Stichting Vervroegde Uittreding Openbaar Vervoer
- ▶ Stichting Vitaliteitsfonds Railinfrastructuur Bedrijven (in liquidatie)
- ▶ Stichting Fonds voor Sociale Bijstand NS
- ▶ Stichting Fondsenbeheer Spoorwegmuseum
- ▶ Stichting NS-reisfaciliteiten
- ▶ Stichting ter bevordering van arbeidsparticipatie bij arbeidsongeschiktheid in de bedrijfstak Spoorwegen
- ▶ Stichting Pensioenfonds Horeca & Catering
- ▶ Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Media PNO
- ▶ Veherex Schade N.V.

SPF Beheer is 100% aandeelhouder van KiDafo Beheer B.V.

6

EDWIN KREIKAMP
ALGEMEEN DIRECTEUR

De organisatie klaarstomen voor de toekomst en de bedrijfsvoering naar een hoger niveau brengen. Dat is de opdracht waar we in nauw overleg met klanten, medewerkers en ondernemingsraad intensief aan hebben gewerkt. We hebben veel in gang gezet en het is mooi om te zien dat in 2017 de eerste resultaten zichtbaar zijn geworden. De organisatie en de medewerkers zijn echt in beweging gekomen en de relatie met klanten is versterkt.

Kerncijfers

	2017	2016	2015** Enkelvoudig	2015** Geconsolideerd	2014*
Resultatenrekening					
Netto-omzet	31.811	31.981	30.679	30.677	40.285
Personeelskosten	15.061	16.052	15.695	15.672	19.357
Overige kosten	15.268	20.457	15.977	16.074	18.021
Totaal bedrijfslasten	30.329	36.509	31.672	31.746	37.378
Bedrijfsresultaat	1.482	-4.528	-993	-1.069	2.907
Resultaat na belastingen	1.085	-3.359	-793	-793	2.222
Balans					
Balanstotaal	23.500	24.828	20.926	20.926	18.984
Eigen vermogen	13.509	12.424	11.783	11.783	13.953
Liquide middelen	14.429	16.339	8.825	8.825	9.396
Overig					
Werknemers gemiddeld (fte's)	170	184	184	184	247
Werknemers ultimo (headcount)	179	193	195	195	259

* In verband met de opname van de voorziening voor jubileumuitkeringen in de jaarrekening 2015 zijn de cijfers over 2014 met terugwerkende kracht aangepast.

** Vanaf 2016 stelt SPF Beheer alleen een enkelvoudige jaarrekening op (zie grondslagen voor consolidatie onder de Algemene toelichting op de jaarrekening 2016). De vergelijkende cijfers over 2015 zijn getoond op zowel geconsolideerde als enkelvoudige basis, zodat deze in lijn zijn met de cijfers over 2012-2014 op geconsolideerde basis en met de enkelvoudige cijfers over 2016.

Verslag van de Directie

De veranderingen in de pensioenwereld zijn blijvend en maken het noodzakelijk om continu te verbeteren en te investeren om de organisatie toekomstbestendig te maken. Naast de activiteiten voor de klanten stond 2017 in het teken van het uitwerken van de nieuwe bedrijfsstrategie en het moderniseren van de bedrijfsprocessen. Ook werd de agenda voor een groot deel bepaald door de druk op de organisatie vanuit steeds intensiever toezicht en nieuwe wet- en regelgeving.

Organisatie

Per 1 februari 2017 is Pauline Frens gestart als directeur Operatie. Hierdoor kon een intensief 2017 aangevangen worden met een directieteam op volle kracht. Bij het invullen van de positie van directeur Operatie is rekening gehouden met het streven van een evenwichtige verdeling van zetels in de Directie zoals opgenomen in de Wet bestuur en toezicht.

Eind 2016 kondigde SPF Beheer een herijking van de bedrijfsstrategie aan die gebaseerd was op drie pijlers: het moderniseren en verder automatiseren van de bedrijfsvoering, het vergroten van de wendbaarheid van de organisatie en het verlagen van de uitvoeringskosten. Het veranderprogramma *Fit voor de Toekomst* werd gestart en een nieuwe organisatiestructuur werd per 1 februari geïntroduceerd. Gedurende het jaar zijn verschillende afdelingen opnieuw ingericht. Dit was een intensief traject voor de organisatie en is in nauwe samenwerking met de ondernemingsraad uitgevoerd. Bij de nieuwe inrichting van de organisatie is er afscheid genomen van een aantal collega's.

Als onderdeel van het veranderprogramma is een leiderschapsprogramma opgezet, werden de nieuwe kernwaarden betrouwbaar, partnership en verandervermogen vastgesteld en is veel aandacht geweest voor teamontwikkeling. Daarnaast werd een nieuwe opzet van het medewerkerbelevingsonderzoek geïntroduceerd. Ook ging veel aandacht uit naar de organisatie van themabijeenkomsten waarbij bekende gastsprekers aandacht gaven aan persoonlijke veranderkracht en medewerkers deel konden nemen aan verschillende clinics. Het effect van het veranderprogramma op de dagelijkse werkzaamheden voor de klanten werd door middel van een risicoanalyse nauwgezet gemonitord door SPF Beheer. De uitvoering van *Fit voor de Toekomst* ligt op schema en zal gedurende 2019 worden afgerond.

In 2017 heeft de aandeelhouder van SPF Beheer, Stichting Spoorwegpensioenfonds (hierna: SPF) een voorgenomen nieuwe strategie bepaald. De nieuwe strategie is tot stand gekomen na een gezamenlijk traject van het Bestuur van SPF en de Directie van SPF Beheer. Het fonds heeft verschillende strategische opties verkend en heeft de voorkeur uitgesproken voor de optie om, samen met SPF Beheer, zich proactief op te stellen en voor te bereiden voor een periode met ingrijpende veranderingen. Naar verwachting zal het besluitvormingstraject over de gevolgen van de voorgenomen strategiewijziging van SPF voor SPF Beheer in 2018 worden opgestart.

Met droefenis werd er kennisgenomen van het overlijden van twee gewaardeerde (oud-)collega's. Leny van der Heiden, voormalig hoofd bestuurszaken van SPF Beheer, is in augustus 2017 overleden. Leny heeft een belangrijke rol gespeeld bij de belangenbehartiging van pensioenfondsen en was actief betrokken bij de totstandkoming van de Pensioenfederatie. In september 2017 overleed de voormalig algemeen directeur van SPF Beheer, Albert Akkerman. Albert heeft 14 jaar lang leidinggegeven aan SPF Beheer en heeft een zeer belangrijke rol gespeeld voor het bedrijf.

Kerncijfers personeel	2017	2016
Gemiddeld aantal fte's	170	184
Aantal medewerkers	179	193
Ziekteverzuim	4,2%	3,7%
Man	114	122
Vrouw	65	71
Instroom	22	24
Uitstroom	36	26
Gemiddelde leeftijd	46	45

Resultaten en activiteiten voor klanten

SPF Beheer streeft naar een excellente klantbediening, belangrijke pijlers hierin zijn pro-activiteit in advisering, betrokkenheid en maatwerk. De belangrijkste activiteiten en resultaten voor de klanten waren:

- ▶ SPF heeft in 2017 over de gehele beleggingsportefeuille een nettorendement van 6,7% behaald, het rendement van de bijbehorende benchmark was 7,2%. Stichting Pensioenfonds Openbaar Vervoer (hierna te noemen: SPOV) heeft in 2017 over de gehele beleggingsportefeuille een netto-rendement van 5,3% behaald, het rendement van de bijbehorende jaarbenchmark was 5,8%.
- ▶ Met onze klanten SPF en SPOV sloten wij nieuwe uitbestedingsovereenkomsten en Service Level Agreements.
- ▶ In het najaar van 2017 is veel tijd en energie gestoken in de ontwikkeling van een nieuwe website voor SPF. De nieuwe website is ingericht op basis van de klantreizen die in het najaar van 2017 zijn afgelegd met de klanten van SPF. Het is een moderne, gebruiksvriendelijke website die optimaal aansluit bij deelnemers en gepensioneerden. Nieuw op de website is onder andere de live chat functie. Tijdens kantooruren kunnen pensioenvragen nu ook persoonlijk via de chat worden gesteld. In januari 2018 is de nieuwe website live gegaan.
- ▶ Verder werkten we voor onze klanten aan het inregelen van inhaalindexatie en reparatie van verlagingen.
- ▶ Voor SPF werkten we aan het project 'wijziging pensioenrichtleeftijd' waarbij de pensioenrichtleeftijd is verhoogd naar 68 jaar per 1 januari 2018 (OP 68).
- ▶ SPF Beheer ondersteunde de SPOV-campagne 'De toekomst van SPOV'. Er werden bijeenkomsten door het land georganiseerd waarbij het Bestuur van SPOV in gesprek ging met deelnemers en gepensioneerden over de toekomst van SPOV. Daarnaast werden twee webinars georganiseerd met als doel de dialoog aan te gaan met deelnemers over de toekomst van SPOV.
- ▶ Ook toerden wij voor onze klant SPOV, net als vorig jaar, door het land met de pensioenbus en bezochten vestigingen van aangesloten werkgevers. In totaal bezochten 189 SPOV-deelnemers de pensioenbus.
- ▶ Veel aandacht ging uit naar de herinrichting van de bestuursondersteuning vanwege het besluit van SPOV om een eigen bestuursbureau op te richten. De accountmanagementrol voor SPF Beheer werd ingericht en gedurende het jaar doorontwikkeld.
- ▶ De implementatie van periodieke klanttevredenheidsonderzoeken werd opgestart voor onze klanten en deelnemers.

- ▶ SPF Beheer verzorgt voor SPF en SPOV de opvang van vragen van deelnemers en gepensioneerden. Ten opzichte van 2016 daalde het aantal klantcontacten dat SPF Beheer had namens SPF en SPOV met 11,0%.

Klantcontacten	2017	2016
Informatieverzoeken per brief/e-mail	3.239	4.153
Informatieverzoeken per telefoon	19.697	21.630
Bezoek inloopspreekuur	717	803
Totaal	23.653	26.586

Moderniseren en automatiseren

Om de kwaliteit van de dienstverlening aan de klanten te continueren en blijvend te verbeteren, is fors geïnvesteed in het moderniseren van de ICT-systemen van SPF Beheer. In dit kader is er eind 2017 een strategisch partnership gesloten met CGI voor de uitbesteding van het datacenter, infrastructuur, telefonie en printer services per 2018. Door deze duurzame samenwerking aan te gaan, kan SPF Beheer aan de steeds hogere compliance eisen blijven voldoen en de wendbaarheid van de organisatie vergroten.

Tevens waren de volgende activiteiten belangrijk voor het optimaliseren van de bedrijfsvoering:

- ▶ De implementatie van een nieuw financieel systeem (AFAS PROFIT) werd succesvol afgerond.
- ▶ De implementatie van een nieuw vastgoedadministratiesysteem (Reaturn) heeft vertraging opgelopen en zal worden afgerond in het eerste halfjaar van 2018.
- ▶ De implementatie van een nieuw e-HRM-systeem (HR2Day) is succesvol afgerond.
- ▶ In 2017 is het werken volgens de LEAN-methodiek verder toegepast en is een aantal belangrijke processen verbeterd waardoor meer efficiency is ontstaan.

Wet- en regelgeving & compliance

Veel aandacht en tijd ging uit naar de implementatie van de Europese richtlijn Markets in Financial Instruments Directive (hierna: MiFID II). MiFID II heeft impact op een groot deel van de bedrijfsprocessen van de afdeling Vermogensbeheer van SPF Beheer. Het project dat gericht was op de implementatie van MiFID II is op tijd afgerond. Een belangrijk onderdeel hierbij was het inrichten van een transactierapportage systeem, vanaf begin januari 2018 worden dagelijks alle verplichte rapportages verzonden. Daarnaast is nieuw beleid opgesteld en geïmplementeerd in de organisatie. De eerste maanden van 2018 zal veel aandacht blijven uitgaan naar de borging van het beleid en de nieuwe procedures in de organisatie.

De Wet Bescherming Persoonsgegevens wordt vervangen door een nieuwe Europese privacy verordening. De voorbereidingen voor de invoering, per 25 mei 2018, van deze Algemene Verordening Gegevensbescherming (hierna: AVG) zijn in 2017 gestart. Vanaf 25 mei 2018 is de bedrijfsvoering van SPF Beheer in overeenstemming met deze verordening.

De gedragscode van SPF Beheer werd geactualiseerd en is per 1 januari 2018 van kracht geworden.

Risicoparagraaf

Risicomanagement binnen onze organisatie heeft enerzijds betrekking op onze institutionele klanten en hun vermogen en anderzijds op ons eigen vermogen en de risico's voor onze organisatie. In deze paragraaf zoomen we in op het risicomanagementproces voor SPF Beheer.

Governance

SPF Beheer hecht veel belang aan gedegen en effectief risicomanagement. Voor de invulling hiervan hanteert SPF Beheer COSO ERM. Dit raamwerk is in de financiële sector wereldwijd de standaard voor risicomanagement. Voor het in kaart brengen en beheersen van risico's werkt SPF Beheer volgens een eenduidige en integrale aanpak en bij de uitwerking van het risicomanagementbeleid wordt onder meer gebruik gemaakt van het zogeheten '3 Lines of Defence model'. De praktische toepasbaarheid van risicomanagement wordt vergroot door gebruik te maken van verschillende verdedigingslijnes in de organisatie. De eindverantwoordelijkheid van het risicomanagement ligt bij de Directie van SPF Beheer (1e lijn). De Directie wordt hierbij ondersteund door de afdeling Risk, Legal & Compliance (2e lijn) die sturing geeft aan zowel het financieel als het operationeel risicomanagement. Daarnaast is er een Centraal Risk Comité (CRC) en het Risk & Valuation Committee dat zorgdraagt voor aansluiting van de eerste op de tweede lijn en vice versa.

Risicobereidheid en doelstellingen

SPF Beheer heeft als kernwaarden: betrouwbaar, partnership en verandervermogen. Daarbij zijn de strategische doelstellingen: de kwaliteit verhogen, de kosten verlagen en de klantgerichtheid verbeteren. Gezien de kernwaarden en doelstellingen is de risicobereidheid laag. De mate van risicobereidheid is een leidraad voor het al dan niet nemen van maatregelen ter beheersing van risico's en onzekerheden. De risicobereidheid varieert voor verschillende risicogebieden. Voor compliance risico's is de bereidheid geringer dan voor de andere risicocategorieën. De risicohouding van SPF Beheer is vastgesteld door de Directie van SPF Beheer en valt binnen de risicohouding die de klanten van SPF Beheer verwachten en vastgelegd hebben. Zij zien de risicohouding als combinatie van risicobereidheid en risicodraagvlak.

Risicomanagementproces

In 2017 is verder gewerkt aan een geïntegreerd risicomanagementproces. Zo hebben alle afdelingen hun voornaamste risico's opnieuw vastgesteld. Deze risico's zijn vervolgens afgezet tegen de doelstellingen en de risicobereidheid van SPF Beheer. Voor risico's die nog niet binnen de gewenste risicobereidheid zitten, zijn maatregelen opgesteld om ze binnen de kaders te brengen. Het opvolgen van deze risicoacties zal door risk management worden gemonitord. Dit gehele proces vormt de basis van het SPF Beheer risicoraamwerk. In aanvulling daarop wordt een incidentensysteem beheerd dat naast het oplossen van incidenten en monitoren ook gericht is op het verbeteren van de organisatie ter voorkoming van toekomstige incidenten. De afdeling Risk, Legal & Compliance (RL&C) is verantwoordelijk voor de coördinatie van het risicomanagementproces. Elk kwartaal wordt een risk kwartaalrapportage en een compliance rapportage opgesteld. Deze risicokwartaalrapportage wordt door de Directie en door een Centraal Risico Comité besproken en gedeeld met de Raad van Commissarissen, de pensioenfondsklanten en de managers van SPF Beheer.

Hoofdrisico's

SPF Beheer verdeelt haar risico's in 4 categorieën. In deze paragraaf wordt per categorie ingegaan op de hoofdrisico's, de beheersing en de ontwikkeling van de risico's in 2017.

Strategische risico's

SPF Beheer definieert strategische risico's als risico's die het behalen van de strategische doelen van SPF Beheer bedreigen. De strategische doelstellingen zijn blootgesteld aan veranderingen in wetgeving, politiek, beleid, reputatie en dergelijke factoren.

Voor de implementatie van de strategische pijlers, waarbij de dienstverlening in het huidige pensioenstelsel verbeterd wordt en proactief wordt voorgesorteerd op de toekomstige veranderingen als gevolg van een nieuw pensioenstelsel, is in 2016 gestart met het transitieprogramma *Fit voor de Toekomst*. De implementatie van het programma verloopt voorspoedig. Hierdoor zijn we op weg om een goede uitgangspositie te verwerven in het speelveld dat zal ontstaan in het nieuwe pensioenstelsel, dat naar verwachting grote impact gaat hebben op onze bedrijfsvoering.

Operationele risico's

SPF Beheer verstaat onder operationele risico's, de risico's die het gevolg zijn van het (dagelijks) uitvoeren in brede zin van de plannen en de deelplannen van SPF Beheer. Deze plannen geven uitvoering aan de verplichtingen die voortvloeien uit uitvoeringsoverkomsten en andere overeenkomsten met de klanten.

Bij het uitvoeren van de dienstverlening voor de klanten loopt SPF Beheer het risico dat er bij de uitvoering van de processen fouten worden gemaakt. Voor de beheersing van dit risico hebben wij onze kritieke processen zo ingericht dat wij aantoonbaar 'in control' zijn. Beheersmaatregelen om deze risico's af te dekken zijn voor een groot deel opgenomen in het ISAE 3402-raamwerk. Dit is een continue aandachtspunt voor Directie en management, waarbij ook de afdeling Internal Audit een belangrijke, toetsende rol heeft.

Een aantal leveranciers van SPF Beheer kan worden geclassificeerd als uitbesteding. Ten aanzien van uitbestede diensten worden bij onze belangrijkste leveranciers gecertificeerde ISAE-rapporten opgevraagd, hetgeen extra zekerheid verschaft ten aanzien van de interne beheersing. Voor zover de rapporten daartoe aanleiding geven, gaat SPF Beheer met deze leveranciers in gesprek om tot verbetering te komen. Het uitbestedingsrisico zal in het komende jaar gaan stijgen door o.a. de IT uitbesteding. Om dit risico te mitigeren is een project ingericht dat zorg gaat dragen voor gedegen en aantoonbare monitoring van de uitbestede diensten.

Informatiebeveiliging ziet SPF Beheer als een belangrijke voorwaarde voor de kwaliteit en continuïteit van haar dienstverlening. De pensioenfondsklanten van SPF Beheer, hun deelnemers, medewerkers van SPF Beheer en andere stakeholders moeten erop kunnen vertrouwen dat informatie correct is, beschikbaar is op het juiste moment en adequaat beveiligd is tegen (mogelijk) misbruik. Tevens mogen zij erop vertrouwen dat SPF Beheer alle vormen van informatie behandelt in overeenstemming met wet- en regelgeving.

SPF Beheer hanteert hiervoor een basisbeveiligingsniveau en zoekt daarbij aansluiting bij de marktrichtlijnen NEN-ISO en CobIT. In 2017 is besloten een groot deel van de IT-infrastructuur uit te besteden aan een derde partij. Hierbij gaat grote aandacht uit naar het versterken van het IT Control Framework. Ook is er een plan van aanpak opgesteld om te komen tot een verhoging van het volwassenheidsniveau ten opzichte van de CobIT normen. Daarnaast is er, zoals reeds eerder aangegeven, in 2017 gewerkt aan de implementatie van de AVG.

Adequaat projectmanagement is van groot belang voor SPF Beheer. Derhalve onderkent SPF Beheer enkele

projectmanagement gerelateerde risico's. Dit is onder andere het risico dat projecten niet worden opgeleverd conform specificaties. Verder wordt het risico dat projecten niet conform planning en/of budget zijn onderkend. Ook hier zijn beheersmaatregelen ingeregeld. Voor een juiste beheersing van de risico's rondom projecten is een project governance proces ingericht gebaseerd op de Prince 2-methodiek.

Financiële risico's

SPF Beheer definieert financiële risico's als de risico's die samenhangen met de uitvoering van het beleid en de daarvan afgeleide mandaten van de klanten van SPF Beheer. De focus is gericht op het management en beheer van de financiële middelen die onder beheer van de organisatie zijn.

SPF Beheer handelt enkel voor rekening en risico van haar klanten en belegt niet voor eigen rekening. Hier komt derhalve geen marktrisico uit voort. Echter, een gedeelte van de vergoeding die SPF Beheer ontvangt vanuit de pensioenfondsen is gerelateerd aan de omvang van het beheerd vermogen door die fondsen.

Compliance- en integriteitsrisico's

Onder compliance risico's wordt verstaan, het risico dat binnen SPF Beheer niet voldaan wordt aan de wet- en regelgeving en interne richtlijnen, waardoor de kans op fouten in de uitvoering, toezichtrechtelijke maatregelen en/of de reputatieschade hoger is dan op basis van de risicohouding wenselijk is. Integriteitsrisico's zijn risico's die niet alleen de reputatie aantasten maar ook een bedreiging vormen voor het vermogen of resultaat van SPF Beheer doordat de wet- of regelgeving dan wel (ongeschreven) maatschappelijke normen niet of ontoereikend worden nageleefd.

SPF Beheer heeft in 2017 met ondersteuning van een externe partij haar beleid en procedures in lijn gebracht met de MiFID II regelgeving.

Voor het in kaart brengen en monitoren van integriteitsrisico's wordt jaarlijks de systematische integriteitsrisicoanalyse geüpdatet. Compliance monitort gedurende het jaar de naleving van de gedragscode en onderzoekt de naleving daarvan steekproefsgewijs. Per 1 januari 2018 is de geactualiseerde gedragscode van SPF Beheer van kracht geworden.

De compliance risico's die zich hebben voorgedaan zijn te bestempelen als incidenten. Met behulp van het incidentmanagementsysteem zijn deze afgehandeld. De impact van deze issues is zowel voor de klanten als SPF Beheer beperkt geweest.

Impact van de risico's op de financiële positie van SPF Beheer

SPF Beheer heeft de ICAAP 2017 (Internal Capital Adequacy Assessment Procedure) doorlopen. De ICAAP heeft geleid tot een toekomstgerichte, risico-gebaseerde inschatting van de risico's die SPF Beheer verwacht te lopen en de invloed die deze risico's hebben op het aanwezige en vereiste kapitaal van de onderneming. De uitkomsten van de procedure zijn vastgelegd in een rapportage en zijn gedeeld met DNB. Naar aanleiding van de ICAAP heeft DNB enkele aanpassingen voorgesteld, die door SPF Beheer zijn doorgevoerd. DNB heeft deze aanpassingen in het ICAAP-kapitaal van SPF Beheer goedgekeurd.

In de ICAAP wordt naast de financiële impact van de geïdentificeerde strategische, operationele en financiële risico's een inschatting gemaakt van de mogelijke impact van stress-scenario's. Daarbij wordt uitgegaan van een stress-scenario waarbij het vertrek van key personeel op één kritieke afdeling tevens gepaard gaat

met een financiële crisis. Van deze extreme situatie is een prudente schatting gemaakt van de impact van het risico en daarmee op het aanwezige vermogen van SPF Beheer. Voor een gecombineerd scenario, waarbij zowel alle risico's als de stressscenario's zich tegelijkertijd manifesteren, wordt voldoende kapitaal aangehouden. Het tegelijkertijd voordoen van deze risico's wordt echter als onwaarschijnlijk gezien.

Beheerst beloningsbeleid

SPF Beheer kent een beheerst beloningsbeleid. Een beschrijving van de hoofdlijnen van het beleid en de uitgekeerde bedragen worden gecommuniceerd via de website. SPF Beheer kent een variabele beloning voor een beperkte groep medewerkers (directieleden en vermogensbeheerders). De variabele beloning is onderworpen aan een afgewogen mix van kwantitatieve en kwalitatieve doelstellingen en varieert tussen de 6% en 20% van de salarissom. De variabele beloning legt een koppeling tussen de geleverde prestaties (gericht op het realiseren van de strategische ambitie) en de hoogte van de beloning binnen het risicoprofiel van SPF Beheer. De variabele beloning van de statutaire directieleden wordt toegelicht in de bezoldigingsparagraaf van de jaarrekening.

Financiële gang van zaken

Vermogenspositie

Het eigen vermogen bedraagt op balansdatum € 13,5 miljoen. Dit betekent een solvabiliteit van 57% (2016: 50%). De stijging van de solvabiliteit is het gevolg van positieve resultaat over 2017 en daling van het balans-totaal als gevolg van lagere stand van de voorzieningen en de schulden.

Algemene resultaatsontwikkeling

Het resultaat na belastingen bedraagt € 1,1 miljoen positief over 2017 en is daarmee met € 4,4 miljoen hoger dan het resultaat van 2016.

Het resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening voor belastingen ten opzichte van de netto-omzet is 5% (2016: 14% negatief). De gerealiseerde marge geeft geen recht op een winstuitkering aan het personeel.

Omzet

(x € 1.000)

	2017	2016	2017 vs 2016
Vermogensbeheer	18.695	18.516	1%
Pensioenbeheer	11.556	11.720	-1%
Varia	1.560	1.745	-11%
Totaal netto-omzet	31.811	31.981	-1%

15

SPF Beheer kent een stabiele omzetstroom uit de business lines pensioenbeheer en vermogensbeheer. De omzet in 2017 bedraagt circa € 31,8 miljoen en ligt daarmee 1% lager dan in 2016.

(x € 1.000)

	2017	2016	2017 vs 2016
Lonen en salarissen (incl. jubileumuitkeringen)	12.585	13.623	-8%
Sociale lasten	1.596	1.635	2%
Pensioenlasten	880	794	11%
Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa	802	892	-10%
Overige bedrijfslasten	14.426	15.065	-4%
	30.289	32.009	-5%
Dotatie reorganisatievoorziening	40	4.500	-99%
Totaal bedrijfslasten	30.329	36.509	-17%

De kosten voor lonen en salarissen zijn in 2017 met 8% afgenomen ten opzichte van 2016, een afname van de kosten met € 1,0 miljoen. Het gemiddeld aantal fte's, nam als gevolg van de reorganisatie af tot 170 fte (2016: 184 fte). De afname van de kosten is met name het gevolg van de reorganisatie.

De sociale lasten ten opzichte van de lonen en salarissen zijn in 2017 gelijk aan 13% (2016: 12%).

De kosten voor de pensioenpremie zijn in 2017 toegenomen ten opzichte van 2016. Dit is het gevolg van de premie-ingroei, waarbij de premielast voor SPF Beheer tot 2020 stapsgewijs toegroeit naar het basisniveau van de pensioenregeling.

De afschrijvingen zijn afgenomen ten opzichte van vorig jaar, met name op materiele vaste activa.

De overige bedrijfslasten zijn in 2017 afgenomen ten opzichte van voorgaand boekjaar. De kosten voor ingehuurd medewerkers en externe adviseurs zijn afgenomen met € 1,0 miljoen, met name vanwege een aantal grote projecten, die betrekking hadden met de beoogde fusie van SPF en SPOV. De automatiseringskosten zijn toegenomen met € 0,5 miljoen met name als gevolg van implementatie van een nieuw financieel en personeelssysteem. De overige personeelskosten alsmede de huisvestingskosten zijn afgenomen met € 0,2 miljoen respectievelijk € 0,1 miljoen. Tot slot zijn de commerciële kosten afgenomen met circa € 0,1 miljoen. De ontwikkeling van de overige bedrijfskosten betreft diverse kleinere effecten (per saldo een toename van € 0,3 miljoen).

In het kader van de reorganisatie zijn voor € 1,3 miljoen kosten ten laste van de reorganisatievoorziening gebracht. Hiervan is € 0,2 miljoen verantwoord onder de kortlopende schulden. De reorganisatievoorziening komt hierdoor uit op € 3,2 miljoen per ultimo 2017.

Vooruitblik

In 2018 zullen de ontwikkelingen op pensioengebied actief worden gevolgd. Verder zal het veranderprogramma *Fit voor de Toekomst* worden voortgezet en zal de focus blijven op het continu verbeteren van de bedrijfsvoering. Zo is naast het versterken van het IT Control Framework, ook de professionalisering van het projectmanagement een prioriteit voor 2018. Daarnaast zal het nieuwe werken worden ingevoerd om een bijdrage te leveren aan de invulling van de kernwaarden van SPF Beheer en het ingezette veranderprogramma op het gebied van cultuur en gedragsveranderingen verder vorm te geven. SPF Beheer bereidt zich in 2018 voor op het besluitvormingstraject betreffende de voorgenomen strategiewijzing en de te verwachten gevolgen hiervan voor de organisatie. De voorbereidingen voor de invoering van de AVG zullen in de eerste maanden van 2018 worden afgerond zodat de bedrijfsvoering uiterlijk 25 mei 2018 in overeenstemming is met de AVG.

Utrecht, 8 juni 2018

Directie,

Mr. E. Kreikamp, *algemeen directeur*

M.P. Mos RA RC RBA, *directeur Financiën & Risicomanagement*

Drs. J.F. van Halewijn, *directeur Vermogensbeheer*

Drs. L.P. Frens, *directeur Operatie*

Personalia directieteam

Mr. E. Kreikamp, *algemeen directeur*

- ▶ Lid Uitvoeringsraad Pensioenfederatie

M.P. Mos RA RC RBA, *directeur Financiën & Risicomanagement*

Drs. J.F. van Halewijn, *directeur Vermogensbeheer*

- ▶ Lid van de VBA Accreditatiecommissie Permanente Educatie (PE)
- ▶ Lid raad van advies Financial Investigator

Drs. L.P. Frens, *directeur Operatie (per 1 februari 2017)*

ALWIN ELLENBROEK
PROJECTLEIDER

Eind 2017 zijn we gestart met het project flexibel werken, een belangrijke moderniseringsslag voor onze organisatie. De concrete uitrol vindt vooral plaats in 2018. Het gaat om een verbouwing van ons pand, een deel automatisering en ook het aanleren van nieuwe werkwijzen. Voor mij is het een nieuw type project. Ik moet veel schakelen met externe- en interne partijen. Het heeft echt heel direct impact op alle medewerkers van onze organisatie. Dat maakt het een bijzonder project.

Bericht van de Raad van Commissarissen

De Raad van Commissarissen houdt toezicht op het door de Directie gevoerde beleid en de algemene gang van zaken binnen SPF Beheer en geeft, gevraagd en ongevraagd, advies aan de Directie. De beheersing van risico's staat centraal in de toezichthoudende en adviserende rol. Daarnaast is de Raad werkgever van de Directie van SPF Beheer. In dit verslag wordt verantwoording afgelegd over de wijze waarop wij als Raad van Commissarissen invulling hebben gegeven aan de uitvoering van deze taken en bevoegdheden in het afgelopen jaar.

Ontwikkelingen

In 2017 is veel geïnvesteerd in de toekomst van SPF Beheer. Met het aantreden van Mevrouw Frens, in februari 2017, konden de uitdagingen waarvoor de organisatie stond door een voltallige Directie worden aangepakt. De Raad van Commissarissen heeft de ontwikkelingen bij SPF Beheer in het verslagjaar nauwgezet gevolgd.

Naast de reguliere onderwerpen in het overleg met de Directie van SPF Beheer ging veel aandacht uit naar de implementatie en voortgang van het veranderprogramma dat onderdeel is van de nieuwe strategische koers van SPF Beheer. Focus hierbij was op het behalen van de gestelde doelen, de continuïteit van de werkzaamheden voor de klanten en het beheersen van de risico's door de transitie. Ook de impact op de medewerkers werd hierbij besproken aan de hand van de resultaten van het medewerkers belevingsonderzoek.

De ontwikkeling van de financiële resultaten heeft de Raad van Commissarissen gedurende het verslagjaar actief gevolgd en met de Directie besproken. Het jaar werd afgesloten met een positief resultaat na belastingen van € 1,1 miljoen. Dat is vooral het gevolg van een aanzienlijk hogere omzetrealisatie ten opzichte van de begroting. De hogere omzet is het gevolg van enerzijds een hogere beheervergoeding door een hoger belegd vermogen als gevolg van de gunstige omstandigheden op de financiële markten, anderzijds door aanvullende dienstverlening op het gebied van de pensioen-uitvoering. De kosten liggen in lijn met de begroting. In het verslagjaar is geïnvesteerd in het optimaliseren van de bedrijfsvoering en de kwaliteit van de dienstverlening: de reorganisatie wordt komend jaar voortgezet en er wordt verdergaand geïnvesteerd in automatisering. Hierbij moet met name gedacht worden aan de uitbesteding van het datacenter aan CGI, waarbij informatiebeveiliging en compliance belangrijke componenten zijn.

Meermaals werd gesproken over de vraag hoe om te gaan met de grote hoeveelheid wijzigingen in wet- en regelgeving en daarnaast de impact op de organisatie door het toenemende toezicht vanuit de toezichthouders. Het integraal risicomanagement was daarnaast een van de centrale en terugkerende onderwerpen in de gesprekken met de Directie van SPF Beheer. Verder werden in het verslagjaar ook het inkoop- en uitbestedingsbeleid, de gedragscode en het directiereglement geëvalueerd en opnieuw vastgesteld. Tevens werd een nieuwe partner van EY, de bestaande accountant van SPF Beheer, benoemd.

In 2017 heeft het Bestuur van SPF een voorgenomen nieuwe strategie bepaald. Dit traject is samen met de Directie van SPF Beheer bewandeld. Het Bestuur van SPF heeft de voorkeur uitgesproken om samen met SPF Beheer zich proactief op te stellen en voor te bereiden voor een periode met ingrijpende veranderingen. In dit kader is de Raad van Commissarissen van SPF Beheer meermalen geïnformeerd over de voortgang van het traject en heeft deelgenomen aan een bespreking hiervan met een afvaardiging van het Bestuur van SPF en de Directie van SPF Beheer. Het besluitvormingstraject over de gevolgen van de voorgenomen strategiewijziging van SPF voor SPF beheer zal naar verwachting in 2018 opgestart worden.

De Raad nam met droefenis kennis van het overlijden van de voormalig algemeen directeur van SPF Beheer, Albert Akkerman,

Samenstelling

Gedurende het verslagjaar is de samenstelling van de Raad van Commissarissen gewijzigd. Per 1 maart 2017 is de heer Jol afgetreden. Wij zijn hem zeer erkentelijk voor zijn deskundige inbreng en grote betrokkenheid in de afgelopen jaren. In de vacature die als gevolg daarvan was ontstaan, is voorzien met de benoeming van mevrouw Van den Herik per 1 februari 2017. Bij de invulling van vacatures binnen de Raad wordt primair gekeken naar kwaliteit en geschiktheid van kandidaten voor de functie. Daarnaast wordt rekening gehouden met het belang van een evenwichtige samenstelling.

Vergaderingen

De Raad van Commissarissen kwam in het afgelopen jaar vijf keer bijeen in een regulier geplande vergadering. Alle commissarissen waren aanwezig tijdens deze vergaderingen. Bij twee vergaderingen sloot de externe accountant aan, eenmaal om het accountantsverslag te bespreken en eenmaal om het controleplan te bespreken. Daarnaast werd in juni met de aandeelhouder bijeengekomen om de jaarrekening 2016 vast te stellen. Naast de regulier geplande vergaderingen vond er een extra vergadering plaats in aanwezigheid van de aandeelhouder en deze betrof de strategische ontwikkelingen van het Spoorwegpensioenfonds. Verder heeft mevrouw Van den Herik namens de Raad van Commissarissen eenmaal de Overlegvergadering van de ondernemingsraad met de Directie bijgewoond. Ook vond een informele bijeenkomst tussen de ondernemingsraad en mevrouw Van den Herik plaats om te spreken over actuele kwesties en het veranderprogramma van SPF Beheer in het bijzonder. De Raad vindt het belangrijk om op deze manier voeling te houden met de ontwikkelingen die leven bij de medewerkers. In dit kader vonden er ook gesprekken plaats tussen de Raad van Commissarissen en leden van het managementteam. Aan het einde van het verslagjaar heeft de Raad van Commissarissen een zelfevaluatie uitgevoerd, gesproken werd onder meer over de onderlinge samenwerking en de samenwerking met de Directie.

Vaststelling jaarrekening en decharge

De Raad van Commissarissen heeft kennisgenomen van het verslag van de Directie over het boekjaar 2017. De Raad van Commissarissen legt de door de Directie opgemaakte jaarrekening ter vaststelling voor aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en adviseert de aandeelhouder, mede gezien de verderop in dit jaarverslag opgenomen goedkeurende controleverklaring van EY, om de jaarrekening vast te stellen. Voorts bevelen wij de aandeelhouder aan de Directie decharge te verlenen voor het gevoerde beleid en de Raad van Commissarissen voor het gehouden toezicht.

Erkentelijkheid

De Raad van Commissarissen is de aandeelhouder erkentelijk voor zijn vertrouwen in de onderneming en dankt de Directie, het management en de medewerkers voor hun inzet in het afgelopen jaar. De Raad van Commissarissen heeft er vertrouwen in dat de Directie het veranderprogramma in het komende jaar zal voortzetten.

Utrecht, 8 juni 2018

Raad van Commissarissen,

Drs. M. Niggebrugge, voorzitter

Ir. B.F. Dessing

Drs. S.N. van den Herik

Personalia Raad van Commissarissen

Drs. M. Niggebrugge, voorzitter

- ▶ Lid Raad van Commissarissen Royal Boskalis Westminster B.V. (tot mei 2017)
- ▶ Lid Raad van Commissarissen TBI Holding B.V.

Ir. B.F. Dessing, lid

- ▶ Lid Raad van Toezicht NOS (Kroonbenoeming)
- ▶ Lid Bestuur Walter Maas Huis
- ▶ Lid Raad van Toezicht Nierstichting Nederland
- ▶ Voorzitter Raad van Commissarissen NHG-Praktijkaccreditering
- ▶ Voorzitter Bestuur Stichting Benchmark GGZ
- ▶ Lid Raad van Advies Deerns Raadgevende Ingenieurs B.V.
- ▶ Lid Vereniging AEGON
- ▶ Lid Raad van Commissarissen Acta Holding
- ▶ Lid Raad van Commissarissen Leyden Academy
- ▶ Lid Raad van Commissarissen CbusineZ/CZ groep
- ▶ Voorzitter Raad van Toezicht Nederlandse Hart Registratie (NHR)

Drs. S.N. van den Herik

- ▶ Directeur Onderlinge Levensverzekering-Maatschappij "s-Gravenhage" U.A.
- ▶ Directeur N.V. Levensverzekering-Maatschappij "De Hoop"
- ▶ Lid Raad van Commissarissen N.V. Neerlandia van 1880
- ▶ Lid Supervisory Committee Vesteda, voorzitter Remuneratie Commissie
- ▶ Lid Innovation Advisory Board, Verbond van Verzekeraars

**CYNTHIA OUDE GRAVE,
MEDEWERKER
KLANTBEHEER**

De afgelopen jaren hebben wij veel standaard correspondentie met deelnemers en gepensioneerden vereenvoudigd en geautomatiseerd. Hierdoor is de communicatie verbeterd en zijn processen eenvoudiger en efficiënter geworden. Ik vind dat heel leuk 'puzzelwerk' en ben er trots op dat er dagelijks enkele honderden van deze brieven de deur uitgaan. De komende jaren gaan we verder op deze weg. We willen bijvoorbeeld deze correspondentie ook steeds meer digitaal gaan aanbieden aan onze klanten.

Jaarrekening

Balans per 31 december

vóór resultaatbestemming (x € 1.000)

ACTIVA		31-12-2017		31-12-2016	
Vaste activa	*				
Immateriële vaste activa	(1)	1.229		136	
Materiële vaste activa	(2)	1.627		2.180	
			2.856		2.316
Financiële vaste activa	(3)				
Deelnemingen in groepsmaatschappijen		43		40	
Latente belastingvorderingen		636		1.114	
Vorderingen op participanten		0		0	
			679		1.154
Vlottende activa					
Vorderingen	(4)				
Handelsdebiteuren		1.697		496	
Participanten		3.060		2.980	
Overige vorderingen		70		239	
Overlopende activa		<u>709</u>		<u>1.304</u>	
			5.536		5.019
Liquide middelen			<u>14.429</u>		<u>16.339</u>
Totaal			23.500		24.828
PASSIVA					
Eigen vermogen	(5)				
Geplaatst kapitaal		5.313		5.313	
Agioreserve		4.000		4.000	
Wettelijke reserve		904		-	
Overige reserves		2.207		6.470	
Onverdeeld resultaat		<u>1.085</u>		<u>-3.359</u>	
			13.509		12.424
Vorzieningen	(6)				
Voorziening voor jubileumuitkeringen		360		390	
Reorganisatievoorziening		<u>3.175</u>		<u>4.500</u>	
			3.535		4.890
Langlopende schulden	(7)		1.201		1.945
Kortlopende schulden	(8)				
Schulden aan leveranciers		566		1.192	
Belastingen en sociale lasten		1.027		1.252	
Overige schulden		524		343	
Overlopende passiva		<u>3.138</u>		<u>2.782</u>	
			5.255		5.569
Totaal			23.500		24.828

*) De nummering verwijst naar de toelichting.

Winst- en verliesrekening

(x € 1.000)

	*	2017		2016	
Netto-omzet	(9)		31.811		31.981
Lonen en salarissen	(10)	12.585		13.623	
Sociale lasten	(11)	1.596		1.635	
Pensioenlasten	(12)	880		794	
Dotatie reorganisatievoorziening	(13)	40		4.500	
Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa	(14)	802		892	
Overige bedrijfslasten	(15)	14.426		15.065	
Totaal bedrijfslasten			<u>30.329</u>		<u>36.509</u>
Bedrijfsresultaat			1.482		-4.528
Rentebaten		0		3	
Rentelasten		33		25	
Totaal financiële baten en lasten	(16)		-33		-22
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening voor belastingen			<u>1.449</u>		<u>-4.550</u>
Belastingen	(17)		-367		1.188
			1.082		-3.362
Aandeel in het resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen	(18)		3		3
Resultaat na belastingen			<u>1.085</u>		<u>-3.359</u>

*) De nummering verwijst naar de toelichting.

Kasstroomoverzicht

(x € 1.000)

	2017	2016
Operationele activiteiten		
Resultaat na belastingen	1.085	-3.359
Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa	802	892
Mutatie voorzieningen	-1.355	4.451
Mutatie langlopende schulden	-744	-1.123
Mutatie vordering op participanten (financiële vaste activa)	0	2.131
Resultaat deelnemingen	-3	-3
Bruto-kasstroom uit operationele activiteiten	-215	2.989
Mutatie vorderingen	-39	787
Mutatie kortlopende schulden	-314	-67
Mutatie werkkapitaal	-353	720
Netto-kasstroom uit operationele activiteiten	-568	3.709
Investeringsactiviteiten		
Investerings in immateriële en materiële vaste activa	-1.342	-195
Netto-kasstroom uit investeringsactiviteiten	-1.342	-195
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Agiostorting	0	4.000
	0	4.000
Mutatie liquide middelen	-1.910	7.514
Liquide middelen begin boekjaar	16.339	8.825
Liquide middelen einde boekjaar	14.429	16.339

Algemene toelichting op de jaarrekening 2017

Algemeen

Relatie met moedermaatschappij en voornaamste activiteiten

De onderneming gevestigd te Utrecht (Arthur van Schendelstraat 850, 3500 GA, nummer Kamer van Koophandel: 30131360) is een besloten vennootschap, waarvan de aandelen voor 100% in het bezit zijn van de SPF. SPF Beheer is van oudsher een uitvoeringsorganisatie voor pensioenfondsen. De voornaamste activiteiten zijn de beleidsvoorbereiding alsmede de uitvoering van pensioenbeheer en vermogensbeheer namens haar klanten en de uitvoering van specifieke arbeidsregelingen.

Toegepaste standaarden

De jaarrekening is opgesteld volgens de wettelijke bepalingen van titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en de Richtlijnen van de Jaarverslaggeving.

De grondslagen die zijn toegepast voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gebaseerd op historische kosten.

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Grondslagen voor consolidatie

SPF Beheer heeft, net als per medio 2016, per ultimo 2017 één deelneming, te weten KiDafo Beheer B.V. Vanwege de geringe omvang van KiDafo Beheer B.V. is het effect van het opnemen van een geconsolideerd overzicht van te verwaarlozen betekenis. Derhalve stelt SPF Beheer alleen een enkelvoudige jaarrekening op.

Informatie over kapitaalbelangen

SPF Beheer heeft belangen in de volgende vennootschappen:

Naam	Vestigingsplaats	Belang
KiDafo Beheer B.V.	Utrecht	100%

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Voor zover niet anders is vermeld, zijn activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Een actief is in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de onderneming zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting is in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of verplichting aan een derde zijn overgedragen, is het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder zijn activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer is voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

De jaarrekening is gepresenteerd in euro's, de functionele valuta van de onderneming. Alle financiële informatie in de jaarrekening is afgerond op € 1.000.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen zijn voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen zijn opgenomen in de periode waarin de schatting is herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Bijzondere waardeverminderingen

Per ultimo van het boekjaar wordt bepaald of er aanwijzingen zijn voor bijzondere waardeverminderingen. Van een bijzondere waardevermindering is sprake indien de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde. De realiseerbare waarde van een actief is gelijk aan de hoogste van de verkoopprijs minus verkoopkosten of de bedrijfswaarde.

Transacties in vreemde valuta

Vorderingen en schulden in vreemde valuta zijn omgerekend tegen de koers per balansdatum. De hieruit voortvloeiende koersverschillen zijn opgenomen in de winst- en verliesrekening.

Immateriële en materiële vaste activa

De immateriële en materiële vaste activa zijn gewaardeerd en geactiveerd tegen verkrijgingprijs verminderd met afschrijvingen. De afschrijvingen zijn gebaseerd op de verwachte economische levensduur en zijn berekend op basis van een vast percentage van de aanschafwaarde (10% tot 25%). Er is afgeschreven vanaf de maand van ingebruikname. Boekwinsten en -verliezen bij verkoop zijn opgenomen in de afschrijvingen.

Financiële vaste activa***Deelnemingen in groepsmaatschappijen***

Deelnemingen waarin invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid kan worden uitgeoefend, zijn gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode op basis van de nettovermogenswaarde. Bij de bepaling van de nettovermogenswaarde zijn de waarderingsgrondslagen van de onderneming gehanteerd.

Goodwill is bepaald als het positieve verschil tussen de verkrijgingsprijs van de deelnemingen en de nettovermogenswaarde op het moment van verkrijging. De goodwill is in het jaar van de verkrijging ineens ten laste van het eigen vermogen gebracht.

Latente belastingvorderingen en latente belastingverplichtingen

Latente belastingvorderingen uit hoofde van verrekenbare verschillen en beschikbare voorwaartse verliescompensatie worden opgenomen voor zover het waarschijnlijk is dat er toekomstige fiscale winst beschikbaar zal zijn waarmee verliezen kunnen worden gecompenseerd en verrekeningsmogelijkheden kunnen worden benut. Latente belastingvorderingen zijn opgenomen onder de financiële vaste activa, eventuele latente belastingverplichtingen zijn opgenomen onder de voorzieningen.

Vordering op participanten

Zie toelichting onder Vorderingen op participanten. De vorderingen hebben een resterende looptijd van langer dan 1 jaar.

Vorderingen

De vorderingen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde onder aftrek van een voorziening voor oninbaarheid. De voorziening voor oninbaarheid is bepaald op basis van individuele beoordeling van de inbaarheid van de vorderingen. De vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan 1 jaar.

Vordering op participanten - Vordering afwikkeling premie-ingroei-regeling

Onder de vordering op participanten is een bedrag verantwoord voor de compensatie van de afwikkeling van de premie-ingroei-regeling in het kader van de pensioenregeling die wordt aangehouden bij SPF. Kenmerk van de pensioenregeling is dat SPF Beheer zich tot en met ultimo 2015 heeft verplicht tot het betalen van een vooraf vastgestelde jaarlijkse premie, aan de hand van een jaarlijks toenemend percentage van de loonsom (het premiepad). In 2015 is de pensioenregeling aangepast met name in het kader van het nieuw Financieel Toetsingskader, waardoor SPF Beheer vanaf 2016 een (hoger) vast percentage van de loonsom is verschuldigd.

De afwikkeling heeft geleid tot de beëindiging van de financiering door SPF van de extra opbouw van pensioenaanspraken (het premiepad), de premievrijstelling voor de Anw-hiaat compensatie en de extra inkoop van pensioenrechten.

Vanwege de afwikkeling hebben de werkgevers in de Sociale Eenheid NS (waaronder SPF Beheer) in 2015 nieuwe overeenkomsten gesloten die zijn ingaan per 1 januari 2016. Het beheer van de middelen is hiermee overgegaan van SPF naar de werkgevers. Het bedrag dat SPF Beheer ontvangt uit hoofde van de afwikkeling in vaste termijnsommen wordt verrekend met de maandelijks premiebetalingen. De verrekening heeft al deels plaatsgevonden in 2016, het restant in 2017.

De vordering op participanten betreft het bedrag voor zover dit nog niet verrekend is.

Het bedrag dat SPF Beheer ontvangt ter compensatie voor de afwikkeling dient te worden gebruikt voor een verlaging van de pensioenbetalingen. Hierbij dient 1/3e deel te worden aangewend voor de verlaging van de eigen bijdrage van de werknemers en het restant (2/3e deel) ter verlaging van de werkgeverslast.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde en staan, voor zover niet anders vermeld, ter vrije beschikking van de vennootschap.

Voorzieningen

Voorzieningen worden getroffen indien er sprake is van een huidige (contractuele of feitelijke) verplichting, als gevolg van een gebeurtenis in het verleden. Een voorziening wordt alleen getroffen voor zover een betrouwbare schatting kan worden gemaakt van de verplichting en het waarschijnlijk is dat een dergelijke verplichting ook daadwerkelijk moet worden betaald. De feitelijke uitkomst kan afwijken van deze inschattingen.

Voorziening voor jubileumuitkeringen

Er is een voorziening voor jubileumuitkeringen gevormd voor uitkeringen aan medewerkers wanneer zij 12½, 25 en 40 jaar in dienst zijn. In de voorziening wordt rekening gehouden met de datum indienst-treding van de een medewerker, met de toekomstige salarisstijgingen, de blijfkans, de verwachte pensioenleeftijd en de resterende periode tot aan de jubileumdatum. De voorziening is gewaardeerd tegen contante waarde, waarbij de marktrente van hoogwaardige ondernemingsobligaties per balansdatum als disconteringsvoet is gebruikt.

Reorganisatievoorziening

SPF Beheer verantwoordt een reorganisatievoorziening indien een gedetailleerd plan voor de reorganisatie is geformaliseerd en een aanvang is gemaakt met de reorganisatie of deze bekend is gemaakt onder het personeel (uiterlijk vóór het opmaken van de jaarrekening). Verwachte vertrek- en ontslagvergoedingen en samenhangende kosten uit hoofde van het vóór de normale pensioendatum beëindigen van dienstverbanden met werknemers worden in deze voorziening betrokken. De voorziening wordt gevormd, zodra SPF Beheer zich aantoonbaar heeft verbonden aan de uitkering van deze vergoedingen, terwijl er nog geen sprake is van een definitieve getekende vaststellingsovereenkomst. De reorganisatievoorzieningen omvat onder meer schattingen en veronderstellingen met betrekking tot de hoogte van de vertrek- en ontslagvergoedingen en samenhangende kosten. De voorziening is gewaardeerd tegen contante waarde, waarbij de marktrente van hoogwaardige ondernemingsobligaties per balansdatum als disconteringsvoet is gebruikt.

Langlopende Schulden

De langlopende schulden zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde en hebben een looptijd langer dan een jaar.

Kortlopende Schulden

De kortlopende schulden zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde en hebben een looptijd korter dan een jaar.

Onder de overlopende passiva zijn nog te betalen en vooruit ontvangen bedragen verantwoord.

Grondslagen voor de resultaatbepaling

Algemeen

Baten zijn in de winst- en verliesrekening opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten zijn verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

De baten en lasten zijn bepaald met inachtneming van de hiervoor vermelde grondslagen van waardering en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben. Winsten zijn verantwoord in het jaar waarin zij worden gerealiseerd. Verliezen zijn in aanmerking genomen in het jaar waarin deze voorzienbaar zijn.

Netto-omzet

De netto-omzet betreft de opbrengst van de in het verslagjaar geleverde diensten, exclusief omzetbelasting.

Bedrijfslasten

De bedrijfslasten worden verantwoord in het jaar waarop zij betrekking hebben.

Werknemers bouwen bij SPF Beheer voor eigen rekening en risico pensioen op (toegezegde-bijdrage regeling). De bijdrage van SPF Beheer hieraan wordt verantwoord onder de pensioenlasten.

De afschrijvingen op materiële en immateriële vaste activa zijn gerelateerd aan de aanschafwaarde en de economische levensduur van de betreffende activa.

Belastingen

De vennootschapsbelasting wordt berekend tegen het geldende tarief over het resultaat van het boekjaar, waarbij rekening wordt gehouden met permanente verschillen tussen de winstberekening volgens de jaarrekening en de fiscale winstberekening.

Grondslagen voor het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Deze methode bouwt de kasstromen op vanuit de posten van de winst- en verliesrekening en de mutaties in de balansposten. Onderscheid is gemaakt naar kasstromen uit bedrijfsactiviteiten, investeringsactiviteiten en financieringsactiviteiten. Valutaverschillen zijn opgenomen in het resultaat.

Toelichting op de balans

(1) Immateriële vaste activa

Het verloop van de immateriële vaste activa is als volgt:	2017	2016
Stand per 1 januari	136	155
Herrubricering vanuit materiële vaste activa	129	0
Investeringen	1.017	2
Afschrijvingen	-53	-21
Stand per 31 december	1.229	136

De aanschafwaarde en de cumulatieve afschrijvingen zijn:	2017	2016
Aanschafwaarde	1.302	157
Cumulatieve afschrijvingen	-73	-21
Stand per 31 december	1.229	136

De immateriële vaste activa betreffen de ontwikkelkosten van een portal (website) ten behoeve van pensioencommunicatie naar deelnemers, de aanschaf en installatie van het vastgoedstelsel Reaturn alsmede de parameterisering van de boekhoudprogramma AFAS Profit en het HR-systeem HR2Day. Voor de geactiveerde kosten voor de parameterisering is een wettelijke reserve gevormd. Met betrekking tot de uitgaven in 2016 voor Reaturn heeft een herrubricering plaatsgevonden van materiële vaste activa naar immateriële vaste activa van € 129.000.

(2) Materiële vaste activa

De materiële vaste activa betreft de categorie Andere vaste bedrijfsmiddelen.

Het verloop van de materiële vaste activa is als volgt:	2017	2016
Stand per 1 januari	2.180	2.858
Herrubricering naar immateriële vaste activa	-129	0
Investeringen	325	193
Afschrijvingen	-749	-871
Stand per 31 december	1.627	2.180

De aanschafwaarde en de cumulatieve afschrijvingen zijn:	2017	2016
Aanschafwaarde	11.460	11.264
Cumulatieve afschrijvingen	-9.833	-9.084
Stand per 31 december	1.627	2.180

De investeringen in het boekjaar hebben betrekking op de aanschaf van hardware, zoals laptops, monitoren en bijbehorende accessoires.

(3) Financiële vaste activa**Deelneming in groepsmaatschappijen**

Het verloop van de deelnemingen in groepsmaatschappijen is als volgt:

	2017	2016
Stand per 1 januari	40	37
Resultaat deelnemingen	3	3
Stand per 31 december	43	40

Latente belastingvorderingen

Het verloop van de latente belastingvorderingen is als volgt:

	2017	2016
Stand per 1 januari	1.114	0
Mutatie n.a.v. aanslag vennootschapsbelasting 2016	-103	0
Onttrekking/toevoeging verrekenbare resultaten lopend boekjaar	-375	1.114
Stand per 31 december	636	1.114

De latente belastingvordering is bestemd voor toepassing van voorwaartse verliescompensatie welke in maximaal negen jaar na 2016 verrekend zal worden met vennootschapsbelasting op de verwachte toekomstige positieve resultaten.

Vordering op participanten

Het verloop van de vordering op participanten is als volgt:

	2017	2016
Stand per 1 januari	0	2.131
Af: Kortlopend deel naar (4) Vorderingen op participanten	0	-2.131
Stand per 31 december	0	0

De vordering op participanten betreft het langlopend deel van een te ontvangen afwikkelingsom voor het beëindigen van een premie-ingroeieregeling. De afwikkelingsom werd vanaf 2015 door SPF Beheer verrekend met de pensioenpremiebetalingen aan SPF. Per ultimo 2016 is het restant van het te verrekenen bedrag gepresenteerd en toegelicht onder (4) Vorderingen op participanten.

(4) Vorderingen**Handelsdebiteuren**

De vordering op handelsdebiteuren is € 1.697.000 per ultimo 2017 (2016: € 496.000). De vordering bestaat voor € 1.183.000 uit een vordering op SPOV, voor € 182.000 uit een vordering op SPF PE Pool/FGR en voor € 107.000 uit een vordering op Veherex Schade N.V. Het restant betreft diverse kleinere vorderingen.

Participanten

De post vordering op participanten is als volgt samengesteld:

	31-12-2017	31-12-2016
Vordering afwikkelsom premie-ingroeiregeling	0	2.060
Overige vorderingen SPF	3.060	920
Totaal	3.060	2.980

De vordering afwikkelsom premie-ingroeiregeling vloeit voort uit de overeenkomst met NS en SPF. SPF Beheer betaalde tot ultimo 2015 een pensioenpremiepercentage dat jaarlijks werd verhoogd tot het streefpercentage van de pensioenregeling. Vanaf 2016 betaalt SPF Beheer een hoger vast premiepercentage van de pensioengrondslag. Als gevolg van de beëindiging van de premie-ingroeiregeling is SPF Beheer per ultimo 2015 een afwikkelsom overeengekomen met SPF van € 4.291.000.

In 2016 is met SPF een aanvullende afspraak gemaakt dat in verband met de overgang van een aantal medewerkers van SPF Beheer naar SPF een bedrag van € 103.000 van de afwikkelsom wordt kwijtgescholden. De afwikkelsom die SPF Beheer ontvangt, is in de periode 2016 tot ultimo 2017 verrekend met de maandelijkse premiebetalingen aan SPF. Over de afwikkelsom wordt geen rente vergoed. Het beheer van de middelen ten aanzien van de premie-ingroeiregeling gaat hiermee over van SPF naar SPF Beheer.

Het verloop van de vordering afwikkelsom premie-ingroeiregeling is als volgt:

	2017	2016
Stand per 1 januari	2.060	4.291
Af: Kwijtschelding i.v.m. overgang werknemers van SPF Beheer naar SPF per 1 september 2016	0	-103
Af: Verrekend met premiebetaling	-2.060	-2.128
Stand per 31 december	0	2.060

Overige vorderingen

De post overige vorderingen is als volgt samengesteld:

	31-12-2017	31-12-2016
Vennootschapsbelasting	70	239
Totaal	70	239

Overlopende activa

De post overlopende activa is als volgt samengesteld:

	31-12-2017	31-12-2016
Vooruit betaalde bedragen	195	626
Vooruit ontvangen facturen	0	304
Nog te ontvangen	0	13
Nog te factureren bedragen	514	361
Totaal	709	1.304

De vooruit betaalde bedragen zijn afgenomen ten opzichte van voorgaand boekjaar vanwege de afname van vooruitbetalingen voor kwartaalfacturen ten aanzien van huur- en licentiekosten over het eerste kwartaal van 2018.

(5) Eigen vermogen

Het eigen vermogen van SPF Beheer is ook in 2017 toereikend geweest om aan de prudentiële kapitaalvereisten van DNB te voldoen, zoals verwoord in het "besluit prudentiële regels Wft (Wet Financieel Toezicht).

Geplaatst kapitaal

In 2017 hebben er geen wijzigingen plaatsgevonden in het geplaatst kapitaal. Ingevolge artikel 178c van het Burgerlijk Wetboek deel 2 is het aandelenkapitaal vermeld in euro's. Het maatschappelijk kapitaal bedraagt € 11,3 miljoen en bestaat uit 25.000 gewone aandelen van nominaal € 453,78, waarvan er 11.709 aandelen zijn geplaatst (€ 5,3 miljoen).

Agioreserve

De mutatie hierin is als volgt:

	2017	2016
Stand per 1 januari	4.000	0
Storting	0	4.000
Stand per 31 december	4.000	4.000

SPF heeft ter financiering van de het reorganisatieplan, 'Fit voor de Toekomst', in 2016 een bedrag van € 4.000 duizend gestort in het eigen vermogen van SPF Beheer.

Wettelijke reserve

De mutatie hierin is als volgt:

	2017	2016
Stand per 1 januari	0	0
Toevoeging vanuit overige reserves i.v.m. investeringen	925	0
Onttrekking i.v.m. afschrijving investeringen	-21	0
Stand per 31 december	904	0

In verband met de activering van de uitgaven voor de parameterisering van de softwareprogramma's AFAS Profit en HR2Day is een wettelijke reserve gevormd. Onttrekkingen i.v.m. afschrijvingen van de investeringen worden toegevoegd aan de overige reserves.

Overige reserves

De overige reserves betreffen de algemene reserve.

De mutatie hierin is als volgt:

	2017	2016
Stand per 1 januari	6.470	7.263
Verdeling resultaat	-3.359	-793
Onttrekking i.v.m. investeringen en vorming wettelijke reserve	-925	0
Toevoeging i.v.m. afschrijving investeringen	21	0
Stand per 31 december	2.207	6.470

Onverdeeld resultaat

De mutatie in het onverdeeld resultaat is als volgt:

	2017	2016
Stand per 1 januari	-3.359	-793
Verdeeld resultaat: overige reserves	3.359	793
Onverdeeld resultaat boekjaar	1.085	-3.359
Stand per 31 december	1.085	-3.359

Voorstel resultaatsbestemming

De Directie stelt voor om het resultaat over 2017 ad € 1.085.000 toe te voegen aan de overige reserves.

(6) Voorzieningen

De voorzieningen bestaan uit een voorziening voor jubileumuitkering en een reorganisatievoorziening.

Voorziening voor jubileumuitkeringen

Het verloop van de voorziening voor jubileumuitkeringen is als volgt:

	2017	2016
Stand per 1 januari	390	439
Jubileumuitkeringen	-6	-14
Onttrekking	-24	-35
Stand per 31 december	360	390

De voorziening betreft een voorziening voor jubileumuitkeringen. De hoogte van de voorziening kan afwijken van de werkelijk uit te keren bedragen als gevolg van wijzigingen in cao-afspraken en anders dan verondersteld verloop van medewerkers. De verwachting is dat € 26.000 binnen een jaar vervalt. Het restant van de voorziening ad € 334.000 kan als langlopend worden beschouwd.

Reorganisatievoorziening

Het verloop van de reorganisatievoorziening is als volgt:

		2017	2016
Stand per 1 januari		4.500	0
Kosten boekjaar		-1.119	0
- Vrijval wegens herpositionering binnen Sociale Eenheid NS	-344		
- Kosten aan reorganisatie toegevoegde afdeling	415		
- Mutatie	-31		
Dotatie		40	4.500
Herrubricering naar kortlopende schulden		-246	0
Stand per 31 december		3.175	4.500

De stand ultimo 2017 zal naar verwachting als volgt worden aangewend: € 1.000.000 is kortlopend en vervalt binnen één jaar, € 2.175.000 is langlopend en wordt uitgeput na 2018.

Om SPF Beheer toekomstbestendig te maken heeft SPF Beheer zich vanaf ultimo 2016 tot en met 2019 verbonden aan een reorganisatieprogramma *Fit voor de Toekomst*. Bij de bepaling van de hiermee samenhangende kosten is rekening gehouden met transitie- en ontslagvergoedingen, loonkosten van medewerkers die geen arbeidsprestaties meer leveren gedurende de boventalligheidsperiodes, kosten van voortgezette pensioenopbouw na ontslag, juridische kosten en kosten ten behoeve van de begeleiding van medewerkers naar een nieuwe baan. Bij het opstellen van de voorziening zijn aannames gemaakt. Een belangrijke onzekerheid bij de bepaling van de omvang van de voorziening is het aantal medewerkers dat afvloeit, de ingangsdata van boventalligheidsperiodes en de periodes waarbinnen betreffende medewerkers nieuwe banen weten te vinden. De ingangsdata van de boventalligheidsperiodes zijn mede afhankelijk van de realisatie van doorbraakplannen die onderdeel uitmaken van het reorganisatieprogramma. Het aantal medewerkers dat afvloeit kan afwijken, bijvoorbeeld als gevolg van natuurlijk verloop.

(7) Langlopende schulden

In 2015 is SPF Beheer een nieuwe pensioenovereenkomst aangegaan met SPF. Daarnaast is het de premie-ingroeiregeling afgewikkeld, waarbij de middelen ter financiering worden overgedragen van SPF naar SPF Beheer (zie ook toelichting (4) Vorderingen - Participanten). De afwikkelingsom die van SPF wordt ontvangen, dient voor 1/3-deel voor de verlaging van de eigen bijdrage van de werknemer. Het restant (2/3-deel) dient te worden aangewend voor de verlaging van de pensioenlast van SPF Beheer (werkgeversdeel). De toerekening vindt plaats in de periode 2016 tot 2022, op basis van in de cao vastgelegde premiepercentages van de pensioengrondslag. Het kortlopende deel van deze verplichting is verantwoord onder de kortlopende schulden.

(8) Kortlopende schulden

Schulden aan leveranciers

De schulden aan leveranciers zijn afgenomen van € 1.192.000 ultimo 2016 naar € 566.000 ultimo 2017, een afname van € 626.000.

Belastingen en sociale lasten

Deze post is als volgt samengesteld:

	31-12-2017	31-12-2016
Loonheffing	910	1.041
Omzetbelasting	59	208
Sociale lasten	60	3
Pensioenpremie	-2	0
Totaal	1.027	1.252

Overige schulden

In de overige schulden is het kortlopend deel van (7) Langlopende schulden verantwoord ten aanzien van de afwikkeling van het premiepad (werknemersdeel). Het kortlopende deel bedraagt € 278.000 (2016: € 343.000). Daarnaast is € 246.000 (2016: € 0) opgenomen in verband met nog te betalen transitievergoedingen.

Overlopende passiva

Deze post is als volgt samengesteld:

	31-12-2017	31-12-2016
Schulden aan medewerkers	1.191	1.316
Afwikkeling premiepad werkgeversdeel	556	686
Overige nog te ontvangen facturen/te betalen bedragen	1.391	780
Totaal	3.138	2.782

Het kortlopende deel de verlaging van de pensioenlast uit hoofde van de afwikkeling van het werkgeversdeel van het premiepad bedraagt € 556.000 (2016: € 686.000) (zie toelichting (7) Langlopende schulden).

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

SPF Beheer vormt met de aandeelhouder SPF een fiscale eenheid voor de omzetbelasting. Uit dien hoofde is SPF Beheer mede hoofdelijk aansprakelijk voor de omzetbelastingsschulden van de fiscale eenheid.

In 2017 is een overeenkomst met CGI getekend voor de uitbesteding van de dienstverlening van het Rekencentrum. Deze overeenkomst heeft een looptijd van 6 jaar en een totale contractwaarde van € 6 miljoen.

De jaarlijkse verplichting uit hoofde van het huurcontract ter zake van het kantoorpand bedraagt circa € 0,9 miljoen (2016: € 0,9 miljoen). SPF Beheer heeft eind 2015 een nieuw contract aangegaan dat loopt van 1 januari 2016 tot 31 december 2020. Het contract wordt telkens met 5 jaar verlengd, tenzij het contract tegen het eind van de huurperiode wordt opgezegd. SPF Beheer voert gesprekken om binnenkort te komen tot een nieuwe huurovereenkomst voor het kantoorpand voor een periode van 10 jaar met een mogelijkheid tot beëindiging na 5 jaar.

SPF Beheer heeft operational leasecontracten afgesloten voor haar wagenpark. Eind 2017 hebben de afgesloten leaseovereenkomsten een looptijd tot uiterlijk december 2019. De leaseovereenkomsten leiden tot een jaarlijkse verplichting van circa € 178.000 (2016: € 165.000).

Toelichting op de winst- en verliesrekening over 2017

(9) Netto-omzet

De door de onderneming te rapporteren gesegmenteerde informatie met betrekking tot de netto-omzet is opgesteld op basis van bedrijfstakken. Deze zijn aan de hand van de “managementbenadering” gedefinieerd: dat wil zeggen die bedrijfstakken die door de beleidsbeslissers worden onderkend ten behoeve van het strategische management.

De segmentatie-indeling is licht gewijzigd ten opzichte van 2016, waardoor de omzet bedrijfstakken Vermogensbeheer en Pensioenbeheer betrekking heeft op de activiteiten die gerelateerd zijn aan de pensioenfondsen. De bedrijfstak Varia is gerelateerd aan de uitvoering van specifieke arbeidsgeligen. Door deze wijziging zijn de vergelijkende cijfers met betrekking tot 2016 aangepast. Alle netto-omzet van SPF Beheer wordt in Nederland behaald.

De gesegmenteerde informatie is als volgt:

	2017	2016
Vermogensbeheer	18.695	18.516
Pensioenbeheer	11.556	11.720
Varia	1.560	1.745
Totaal	31.811	31.981

Voor gesegmenteerde informatie met betrekking tot het gemiddeld aantal personeelsleden in full time equivalenten, afgestemd op de inrichting van SPF Beheer, wordt verwezen naar de paragraaf “Lonen en salarissen”.

(10) Lonen en salarissen

Deze post is als volgt samengesteld:

	2017	2016
Salarissen personeel (incl. vakantiegeld en decemberuitkering)	11.851	12.921
Afvloeiingskosten	402	385
Variabele beloning	142	205
Mutatie verplichting niet opgenomen verlofdagen	-39	49
Dotatie/ vrijval voorziening jubileumuitkeringen	0	-49
Overige lonen en salarissen	229	112
Totaal	12.585	13.623

Het gemiddeld aantal personeelsleden (full time equivalenten) bedraagt 170 (2016: 184).

De verdeling over de directoraten is als volgt:

	31-12-2017	31-12-2016
Operatie	61	66
Vermogensbeheer	50	51
Financiën & Risicomanagement	41	39
Algemeen	18	28
Totaal gemiddeld aantal personeelsleden	170	184

(11) en (12) Sociale lasten en Pensioenlasten

De medewerkers zijn deelnemer in de regeling van SPF. De beleidsdekkingsgraad van het fonds is per ultimo 2017 112,7% (2016: 102,6%). De beleidsdekkingsgraad ligt per ultimo 2017 boven het vereist eigen vermogen, in tegenstelling tot ultimo 2016. SPF heeft daarom in maart 2017 een geactualiseerd herstelplan ingediend dat aangeeft dat het pensioenfonds naar verwachting binnen de wettelijke termijn over voldoende buffers beschikt. Het herstel moet volgens het plan vooral komen uit het rendement op de beleggingen. Voor het verwachte rendement gaat het pensioenfonds uit van zijn eigen verwachtingen, die lager zijn dan de wettelijk toegestane maxima. DNB heeft dit herstelplan goedgekeurd.

42

De pensioenregeling kwalificeert voor de financiële verantwoording als een toegezegde bijdrageregeling. Kenmerk van de pensioenregeling is dat SPF Beheer in het kader van deze regeling zich tot en met ultimo 2015 had verplicht tot het betalen van een vooraf vastgestelde jaarlijkse premie, te weten een jaarlijks toenemend percentage van de loonsom. Per 1 januari 2016 is de pensioenregeling aangepast in het kader van het nieuw Financieel Toetsingskader, waardoor SPF Beheer een (hoger) vast percentage van de loonsom is verschuldigd. SPF Beheer werd door SPF gecompenseerd voor deze aanpassing, middels een lagere maandelijkse premiebetaling in de periode 2016 tot en met 2017. De compensatie dient voor 1/3e deel voor de verlaging van de werknemersbijdrage en 2/3e deel voor de verlaging van de werkgeverslast. SPF Beheer heeft na betaling van de overeengekomen premie geen verplichting tot het betalen van aanvullende bedragen in geval sprake zou zijn van een tekort bij het pensioenfonds. De actuariële risico's en de beleggingsrisico's liggen bij het pensioenfonds en haar deelnemers.

(13) Mutatie reorganisatievoorziening

Voor de toelichting op de mutatie reorganisatievoorziening wordt verwezen naar de toelichting op de balanspost (6) Voorzieningen en naar (15) Overige bedrijfslasten.

(14) Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa

Deze post is als volgt samengesteld:

	2017	2016
Afschrijvingen materiële vaste activa	749	871
Afschrijvingen immateriële vaste activa	53	21
Totaal	802	892

(15) Overige bedrijfslasten

Deze post is als volgt samengesteld:

	2017	2016
Kosten inhuur personeel	3.407	4.456
Automatiseringskosten	3.321	2.843
Kosten externe adviseurs en diensten derden	2.481	2.418
Overige personeelskosten	1.567	1.744
Huisvestingskosten en kantoorkosten	1.600	1.719
Commerciële kosten	127	223
Overige kosten	1.923	1.662
Totaal	14.426	15.065

De overige kosten betreffen met name niet terugvorderbare btw op inkoopfacturen.

(16) Financiële baten en lasten

De rentebaten betreffen de afronding van de afdracht loonheffingen, de rentelasten hebben betrekking op in rekening gebrachte negatieve bankrente.

(17) Belastingen

Deze post is als volgt samengesteld:

	2017	2016
Vennootschapsbelasting 2017	375	0
Latente bate vennootschapsbelasting 2016	0	-1.114
Belastingbate n.a.v. aanslag vennootschapsbelasting 2014	0	-74
Belastingbate n.a.v. aanslag vennootschapsbelasting 2015	-111	0
Belastinglast n.a.v. aanslag vennootschapsbelasting 2016	103	0
Totaal te betalen/te ontvangen	367	-1.188

De in de winst- en verliesrekening verantwoorde belastinglast over 2017 bedraagt € 375.000 (2016: latente bate van € 1.114.000), ofwel 25,9% (2016: 24,4%) van het resultaat vóór belastingen. De resultaten n.a.v. de aanslagen vennootschapsbelasting komen voort uit het feit dat de inschattingen afwijken van de daadwerkelijke aanslagen.

(18) Aandeel in het resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen

Deze post is als volgt samengesteld:

	2017	2016
Resultaat van de groepsmaatschappij KiDafo Beheer B.V.	3	3
Totaal	3	3

Kosten accountant

Met betrekking tot het boekjaar zijn door de externe accountant ten laste van de vennootschap en haar groepsmaatschappijen de volgende kosten gemaakt:

	2017	2016
Onderzoek jaarrekening	154	97
Andere assurance opdrachten	313	167
Overige dienstverlening	0	0
Totaal	467	264

De kosten voor het onderzoek jaarrekening zijn gebaseerd op de totale kosten die gerelateerd zijn aan deze jaarrekening. De werkzaamheden hebben voor het grootste deel plaatsgevonden in 2018. De andere assurance opdrachten bestaan o.a. uit werkzaamheden ten aanzien van ISAE 3402 en de overgang naar het boekhoudprogramma AFAS Profit.

Bezoldiging Directeuren en Commissarissen

De bezoldiging van de twee statutaire directeuren bedroeg in boekjaar 2017 € 462.000 (2016: € 494.000), hiervan bedroeg € 56.000 (2016: € 46.000) het variabele deel. Het werkgeversdeel van de pensioenbijdragen bedroeg € 23.000 (2016: € 21.000).

De bezoldiging in 2017 van de drie commissarissen bedroeg € 51.000 (2016: € 45.000).

Utrecht, 8 juni 2018

Raad van Commissarissen

Drs. M. Niggebrugge, voorzitter

Ir. B.F. Dessing

Drs. S.N. van den Herik

Directie

Mr. E. Kreikamp,
Algemeen directeur

M.P. Mos RA RC RBA,
directeur Financiën & Risicomanagement

Drs. J.F. van Halewijn,
directeur Vermogensbeheer

Drs. L.P. Frens,
directeur Operatie

**JOOST VAN PEER,
MEDEWERKER
ACQUISITIE VASTGOED**

Onze afdeling vastgoed heeft de afgelopen jaren relatief veel nieuw vastgoed aangekocht voor klanten. Een van de meest aansprekende projecten in 2017 was een groot project in Utrecht: ruim 300 luxe appartementen boven een hotel in het centrum van de stad. Over ruim twee jaar wordt het opgeleverd. Echt een gave klus, waar we met een klein, compact team keihard aan hebben gewerkt. Mooi om te zien dat het project nu ook daadwerkelijk gebouwd wordt.

Overige gegevens

Statutaire bepaling ten aanzien van de bestemming van het resultaat

Volgens artikel 23 van de statuten stelt de algemene vergadering van aandeelhouders de bestemming van de winst vast, op basis van een voorstel van de Directie, na goedkeuring door de Raad van Commissarissen.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en de Raad van Commissarissen van SPF Beheer B.V.

Verklaring over de in het jaarrapport opgenomen jaarrekening

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2017 van SPF Beheer B.V. te Utrecht gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarrapport opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van SPF Beheer B.V. op 31 december 2017 en van het resultaat over 2017 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

- ▶ de balans per 31 december 2017;
- ▶ de winst-en-verliesrekening over 2017;
- ▶ de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening.

Wij zijn onafhankelijk van SPF Beheer B.V. zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verklaring over de in het jaarrapport opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarrapport andere informatie, die bestaat uit:

- ▶ verslag van de directie;
- ▶ de overige gegevens;
- ▶ andere informatie bestaande uit: profiel, kerncijfers en bericht van de Raad van Commissarissen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- ▶ met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- ▶ alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het verslag van de directie en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden voor de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de directie en de Raad van Commissarissen voor de jaarrekening

De directie is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is de directie verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directie afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de directie de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de directie het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. De directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De Raad van Commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vennootschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- ▶ het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- ▶ het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- ▶ het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- ▶ het vaststellen dat de door de directie gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- ▶ het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- ▶ het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de Raad van Commissarissen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Amsterdam, 8 juni 2018

Ernst & Young Accountants LLP
w.g. A. Snaak RA